

novi glas

Časopis Hrvatskoga akademskoga kluba

NOVIGLAS 42014

50 LJEĆ
SCHWINDGASSE

03 Uvodni članak

Vlasnik i izdavač

HAK. Hrvatski akademski klub
Schwindgasse 14/4. 1040 Beč

04 Interview: Barbara Krammer Grandits

Tel: 0043 (0)1 - 504 63 54
Fax: 0043 (0)1 - 504 63 54 9
E-mail: info@hakovci.org

06 Razlike u korektura

Glavni urednik

Konstantin Vlasich
novi.glas@hakovci.org

09 Ključna ideja: vetschjezitschnost

Suradnici

Viktoria Wagner
Joško Vlašić
Lydia Nowak
Matthias Wagner
Davor Frkat
Anna Maria Zirkovich
Katarina Kinda
Zrinka Kinda
Nikola Znaor
Ivan Rotter
Robert Hajszan Pannonski

10 Duh u Schwindgasse - na putu kroz vijeke I

12 Novi odbor

14 A ča sada? Na posao!

**16 Manjine u urbanoj sredini &
"Der Mensch ist kein Krawat"**

Korektura

Zrinka Kinda

Layout

Nikola Znaor

Tisak

Öko-Druck GmbH.
Stoob-Süd 32
A - 7344 Stoob

Ekspedit

Motivirani HAKleri

Gefördert aus den Mitteln der Volksgruppenförderung
des Bundeskanzleramtes

UVODNE RIČI GLAVNOGA UREDNIKA NOVOGA GLASA

Draga čitateljica, dragi čitatelj!

Ovo je zadnji tekst koga pišem kot predsjednik. Počeo sam ga u zadnjoj noći mojega predsjedničtva.

Samma si ehrlich – Kad sam došao u Beč moja prva štačija nije bila HAK, niti Schwindgasse. Dobro si znam predstaviti, da je to bila prva štačija u sedamdeseti ljeti za već koga mladoga, ki je došao Beč. Ako bi ja bio študenat u 1978. ljetu, bi se bio sjeo u srednjem Gradišću u „Wien Express“ i čim bi se bus bio odvezao prik granice varoša: „Nächster Halt. Next Stop - HAK. Schwindgasse. Ako kaniš upoznati druge Gradišćance je ovo najbolja prilika.“

Ali to se je preminjilo – zbog nižih granic med seli u Gradišću, zbog inter- i ex-manjinske komunikacije i u zadnji ljeti sve već zbog tehnologije.

Prva štačija „Wien Express-a“ već nije Schwindgasse - to već nije samo po sebi razumljivo. Samo po sebi razumljivo je za študente u denašnjem času: čim prije zgotoviti študij; čim već zanimljivih ljudi upoznati; čim prije nastati neovisan; čim prije čim već praktikumov završiti - a na kraju ostaje ufanje, da će svaki dostati job u firmi svoje želje.

Neka ki veli, da to isto ne valja i za HAK-ovce? Ja sam siguran, da svaki član bivšega i novoga HAK-odbora (vidi stran 12) kani čim prije dojti do posla o komu je sanjao. A naravno to isto valja i za mene. Angažman je jedna stvar. Nereflektirano trošiti važno vreme ne na študium i posao, je druga stvar.

Lipo u ovoj funkciji je bilo viditi, kako projekti funkcioniraju, ali isto direktno viditi sve, ča nije ispalo kot bi moralo. Ali čim zgubiš optimizam, zgubiš s njim puno već. Zato željam na ovom mjestu mojemu nasljedniku Davoru od srca sve najbolje i čuda uspjeha. Ako pravaš moj savjet u bar kom pitanju – ti imаш moj broj i znaš kade stanujem.:)

Apropos „kade stanujem“: u ovom izdanju sam se bavio s prošlošću Schwindgasse i načinio malo putovanje kroz vijekte (time-travel počinje na stranici 10)

Viktoriju Wagner, isto kot u zadnji izdanji, trapu pitanja oko praktikuma i posla - stručnjakinja na sektoru ljudskoga menedžmenta u intervjuu (str. 4)

Lydia (Ly) Novak je imala jednu ideju. Kako je iz te ideje nastao uspješan i beskrajno šalan večer o «Zwiebelkrowot»-u, najt ćeš na stranici 16.

Da se jedan 64-ljetni učitelj, ki stoji pred penzijom, još svenek bavi s predlogi za budućnost, si moreš preštati na stranici 14.

Da je lektorat jako važan i ipak svenek subjektivan proces, se dobro vidi na strani 6 do 8. A na ovom mjestu se zahvaljujem kod mojih božićnih andjelov, imenom Zrinka i Nikola – prez vaše pomoći ov produkt ne bi išao u tisak pred Novim ljetom.

A konačno ti željam lipe praznike! Ne boj se – ostat će ovde. Moja HAK-funkcija ima samo jednu rič već u nazivu.

El vice presidente, Konstantin

Barbara Krammer Grandits

„Iskustva u inozemstvu sve važnija“

U zadnji dvi izdanji Novoga glasa smo imali fokus na študentice i študente ki djelaju ili ki su napravili uz studijum neki praktikum ili volontarijat. Za ovo izdanje smo pitali stručnjakinju na području menedžment personala, Stinjačku Barbaru Krammer-Grandits, kakova je aktualna situacija na djelatnom tržištu, kako se najbolje natiče za posao i ke pogriške se nikako ne smu dogoditi.

NG: Kako bi se mogla opisati aktualna situacija na djelatnom tržištu?

Broj nezaposlenih je dostav visok, aliako ga usporedimo s internacionalnim tržištem, je broj relativno nizak. Na drugoj strani imamo nedostatak stručnih djelačev. Za poduzeća je dost teško najti dobro kvalificiran personal, pred svim u zdravstvenom sektoru je to jako velik problem. Nezaposleni su pred svim stariji ljudi, za ovu grupu je i osebito teško da opet najdu posao. Situacija u izobrazbi inušev inušev se je poboljšala, ali

još uvijek je dost mladih ljudi ki imaju poteškoće da najdu adekvatnu stručnu izobrazbu.

Na što moram paziti ako se kanim naticati za posao?

Važno je da pročitaš oglas za posao (inzerat) i da se dobro informiraš o poduzeću. Ako su neka pitanja još otvorena, mirno moreš nazvati poduzeće i riješiti nejasne točke. Tako i veljek imaš osobu u poduzeću, na ku moreš adresirati naticanje i na ku se moreš pozvati u pismu motivacije.

Podloge za naticanje bi morale biti bez pogrišak i optično izgledati lipo. Ne smiš pozabiti da je to prvi kip koga poduzeće dobene od kandidata, zato je prvi utisak posebno važan.

Što je najveća falinga, ku morem napraviti pri naticanju za posao?

Ako se podloge za naticanje ne prilagodu poziciji, ka je raspišena ili na poduzeće, naticanje vjerojatno neće biti uspješno. Ako si odjel za personal pogleda podloge se odmah vidi, je li se je kandidat bavio s poduzećem i s poslom ki je raspisan. Kad se sastavljaju masovna naticanja („slipa naticanja“) se dost puti stane, da se na primjer upotribi krive adrese ili adresati, osobe, ke su odgovorne za naticanja ili različna imena za raspišeni posao. I još jednoč kanim naglasiti da je važno da je naticanje bez pogrišak.

Nadalje je bitno, da naticatelj realistično ocjeni je li je pogodan za raspisani posao ili ne. Pred svim ljudi, ki stoju na početku karijere, imaju poteškoće to ocijeniti i već puti precijenu vlače sposobnosti. Na drugoj strani neki kandidati i podcijenu vlače sposobnosti, što isto nije dobro.

Što je bolje: brzo študirati i imati dobre ocjene ili uz študijum djelati i študirati u inozemstvu i zato študirati duže?

Svaki poslodavac ima drugi fokus. Ali principijelno bi rekla da iskustva u inozemstvu nastaju sve važnija. U vrimenu interkulturnih timov i prekoračenja granic je internacionalno iskustvo jur skoro obaveza. Nije samo jezična kompetencija važna, ku imaš, nego i uspoznavanje novih kulturov. Od ovih iskustava človik samo more profitirati.

Samo vrime študija i ocjene sigurno nisu najbitnije za posao, ali kip naticatelja mora biti dobar. Ako si napravila različne praktikume, moreš bolje argumentirati, zašto si duže študirala, nego naticatelj, ki nima djelatnoga iskustva.

Ja študiram predmet kade šance za posao nisu tako dobre. Kako morem povećati šanse da ipak dobenem posao u toj branši?

U sklopu študija već puti nudjaju kooperacije s važnim poduzeći te branše. Pri tom dobro moreš stupiti u kontakt s važnim ljudi u branši

i je upozorit na sebe. I suradnja u sklopu diplomskoga djela more biti študentu na pomoć. Sve već poduzeće raspiše diplomska djela na svojoj naslovnoj stranici ili na institutu sveučilišća.

Što ti misliš o praktikumu i volontarijatu? Dobra mogućnost dobiti praksu ili put za poduzeće dobiti jeftinije djelače?

Značenje praktikuma nastaje sve veće. Ferijalni posao ili i praktikum su dobra mogućnost dobiti prva djelatna iskustva u nekom poduzeću odnosno u nekom području ili nekoj branši.

Pred svim na početku ili pred študijom je to dobra mogućnost, da izvidiš je li ti je jedna branša pogodna i zanimljiva i je li te posao po zavjetku praktikuma još uvijek zanima. Već puti poduzeća i rekrutiraju nove suradnike iz poola bivših praktikantov. Zato je važno, da se u praktikumu dobro ponašaš i da poduzeće ima dobro mišljenje o tebi. Važno je i ostati u kontaktu s poduzećem. Po praktikumu već put nastaju i mogućnosti za študentski posao, ar je poduzeće praktikanta upoznalo i praktikant ima dobar uvid u posao tako da i more djelati samo par uri u tajednu bez da se mora sve nanovo naučiti. Naravno je moguće, da poduzeće samo išće jeftinije djelače, ali to nije norma.

Je zaista uvijek najbolje študirati to što me interesira, iako mi svi drugi kažu, da ču po študijumu biti nezaposlena?

Nije jako spajmetno študirati predmet, ki te ne zanima. Ali što more biti spajmetno, je kombinirati jedan študij, ki je zanimljiv ali ne jako siguran, s drugim predmetom, da se otvori nova opcija za budući posao. Šansa da završi študijum, ki te ne zanima, nije jako visoka. Šance na posao se u toku študija ali i moru preminjiti ili človik more dobiti perspektivu na jedno novo ili drugo područje u kom more djelati. Ali za ta worst-case-scenarij, u slučaju da se ne dobene posao, je važno da se dost rano ima dobar plan B.

O peršoni:

Mag. Barbara Krammer-Grandits, MA je položila maturu na Dvojezičnoj saveznoj gimnaziji u Borti. Študirala je na Ekonomskom sveučilišcu u Beču i na Visokoj stručnoj školi u Željeznu, kade se je specijalizirala na ljudske resurse. Djelala je med drugim u menedžmentu ugovorov i traćidbov jedne banke. Danas je Barbara Krammer-Grandits suradnica ljudskoga menadžmenta bolnice Herz-Jesu u Beču.

Interview je pejala Viktoria Wagner

Slika: Weinwurm

Razlike u korektura

Mnogokrat sam jur doživio ovu situaciju: Napisao sam neki tekst po hrvatsku, prosim nekoga za korekturu i onda tekst publiciram u Novom glasu, upotribljavam za pozivnice ili za nešto drugoga. Ja načinjam falinge u tekstu. Ali iako je tekst lektoriran, nije bilo samo jednoč, da me je ki upozorio na neku falingu. Kad pitam lektora, da li je to zaista falinga, onda skoro svaki put slijedi diskusija o našoj gramatiki i pravopisu.

Slijedeći tekst je sažetak jednoga teksta iz Večernjoga lista i je nastao u okviru gradičanskohrvatskih vježbov. U tekstu je nekoliko falingov. Dali smo ov tekst XX ljudem da bi ga lektorirali i da bi svaku korekturu objasnili. Znatiželjni smo bili, u koliko točka se korigirani članki razlikuju. Korekture su črljeno markirane.

Svitski dan vegetarijanstva - originalni tekst s falingami

Prvog listopad je posvećen vegetarijanstvu odnosno veganizmu. Ljudi ki se hrani vegetarijanski ne jidu mesa i ribu. Veganci dodatno ne jidu sve proizvode, ki su životinjskoga porijekla.

Vegetus, što znači zdrav i pun žitka, je osnova pojma vegetarijanstvo. Vegetarian Society, prvo vegetarijansko društvo, se je osnovalo u sredini 19. stoljeća, a oko sto ljet kasnije osnovano je prvo vegansko društvo. Ova dva društva su došla iz Velike Britanije

Dok su prije rekli da čovjek postane slab ako ne ji mesa, kažu nam nekoliki vrhunski športaši da to nije istina. Carl Lewis i Paavo Nurmi su obadvzvanaredni atletičari. Iako su obadvzvanaredni atletičari. Iako su obadva vegetarijanci je svaki dobio po devet zlatnih medalj pri olimpijski igra. Slična situacija se kaže ako pogle-

damo na uspjehe Leroya Burrela i Edwina Mosesa. I oni su vrlo uspješni atletičari iako su vegetarijanci.

Ali ima i športašić ke nam kažu da vegetarijanska prehrana ne škodi športskom uspjehu. Tenisačice i vegetarijanke Billie Jean King i Martina Navratilova su već dobile nekoliko velikih turnirov u različni disciplina. Moglo bi se nabrojiti još već vegetarijancev ki se bavu uspješno športom.

Ruth Heidrich, študirana znanstvenica, tvrdi da samo zbog toga još živi što se je počela vegetarijanski hraniti. Obetežala je od zlobne bolesti i počela odustati od mesa i ribe. Ona je preživila nje bolest i u medjuvrivenu većputi dobila najnaporniji triatlon svita, naime Ironman. Zato dandanas putuje po svitu i širi nje priču.

Ovi primjeri nam kažu da vegetarijanska prehrana i športski uspjeh nisu nespojivi.

Svitski dan vegetarianstva - korektura Ivana Rottera

Prvi listopada je posvećen vegetarianstvu odnosno veganizmu. Ljudi, ki se hranu vegetarijanski, ne jidu meso i ribu. Veganci dodatno ne jidu sve proizvode, ki su životinjskoga porijekla.

Vegetus, ča znači zdrav i pun žitka, je osnova pojma vegetarianstvo. Vegetarian Society, prvo vegetarijansko društvo, se je osnovalo u sredini 19. stoljeća, a oko sto ljet kasnije osnovano je prvo vegansko društvo. Ova dva društva su došla iz Velike Britanije.

Dok su prije rekli, da človik postane slab ako ne ji mesa, nam neki vrhunski športaši kažu da to nije istina. Carl Lewis i Paavo Nurmi su obadva zvanaredni atletičari. Iako su obadva vegetarijanci, je svaki dobio po devet zlatnih medalj pri olimpijski igra. Slična situacija se kaže ako pogledamo na uspjehe Leroya Burrela i Edwina Mosesa. I oni su vrlo uspješni atletičari iako su vegetarijanci.

Ali ima i športašić ke nam kažu da vegetarijanska prehrana ne škodi športskom uspjehu. Tenisačice i vegetarijanke Billie Jean King i Martina Navratilova su jur dobile nekoliko velikih turnirov u različni disciplina. Moglo bi se nabrojiti još već vegetarijancev, ki se uspješno bavu športom.

Ruth Heidrich, študirana znanstvenica, tvrdi da samo zbog toga još živi

kad/ar se je počela vegetarijanski hraniti. Obetežala je od zlobne bolesti i počela odustati od mesa i ribe. Ona je preživila/preobladala nje bolest i u medjuvrivenu je već puti dobila najnaporniji triatlon svita, naime Ironman. Zato dandanas putuje po svitu i širi nje priču.

Ovi primjeri nam kažu, da se vegetarijanska prehrana i športski uspjeh moru spojiti.

Svitski dan vegetarianstva - korektura Roberta Hajszana Pannonskoga

Prvi listopad posvećen je¹ vegetarijanstvu odnosno veganizmu. Ljudi ki se hranu vegetarijanski ne jidu mesa ni ribu. Veganci dodatno ne jidu sve proizvode, ki su životinjskoga porijekla.

Vegetus, što znači zdrav i pun žitka, osnova je pojma vegetarianstvo. Vegetarian Society, prvo vegetarijansko društvo, osnovalo se sredinom 19. stoljeća, a oko sto ljet kasnije osnovano je prvo vegansko društvo. Ova dva društva došla su iz Velike Britanije

Dokle su prije rekli da človik postane slab ako ne ji mesa, velu nam nekoliki vrhunski športaši da to nije istina. Carl Lewis i Paavo Nurmi obadva su zvanaredni atletičari. Iako su obadva vegetarijanci je svaki dobio po devet zlatnih medalj na olimpijski igra. Slična situacija se kaže ako pogledamo na uspjehe Leroya Burrela i Edwina Mosesa. I oni su vrlo uspješni atletičari iako su vegetarijanci.

Ali ima i športašić ke nam velu da vegetarijanska prehrana ne škodi športskom uspjehu. Tenisačice i vegetarijanke Billie Jean King i Martina Navratilova su već dobile nekoliko velikih turnirov u različni disciplina. Moglo bi se nabrojiti još već vegetarijancev, ki se bavu uspješno športom.

Ruth Heidrich, študirana znanstvenica, tvrdi da samo zbog toga još živi, što se je počela hraniti vegetarijanski. Obetežala je od zlobne bolesti i počela odustati od mesa i ribe. Ona je preživila svoju bolest, a u medjuvrivenu većputi je dobila najnaporniji triatlon svita, naime Ironman. Zato dandanas putuje po svitu i širi svoju priču.

Ovi primjeri nam kažu da vegetarijanska prehrana i športski uspjeh nisu nespojivi.

¹Enklitika na nenaglašeno mjesto

Svitski dan vegetarijanstva - korektura Zorke Kinde

Prvi listopad/ Prvi dan listopada / Prvi oktobar² je posvećen vegetarijanstvu odnosno veganizmu. Ljudi,³ ki se hranu vegetarijanski, ne jidu mesa ni⁴ ribe⁵. Veganci dodatno ne jidu (sve⁶) proizvode, ki su životinjskoga⁷ porijekla.

Vegetus, što⁸ znači zdrav i pun žitka, je osnova riči⁹ vegetarijanstvo. Vegetarian Society, prvo vegetarijansko društvo, se je osnovalo¹⁰ sredinom¹¹

19. stoljeća, a oko sto ljet kasnije¹² je¹³ osnovano prvo vegansko društvo.

Ova dvoja¹⁴ društva potiču¹⁵ iz Velike Britanije.

Dokle¹⁶ su prije¹⁷ rekli,¹⁸¹⁹ da človak postane²⁰ slab,²¹ ako ne ji mesa, kaže nam nekoliko vrhunskih športašev/kažu nam neki vrhunski športaši²²,²³ da to nije istina. Carl Lewis i Paavo Nurmi su obadva zvanaredni atletičari. Iako su obadva vegetarijanci,²⁴ je svaki dobio po devet zlatnih medalj pri olimpijski igri. Slična situacija se kaže,²⁵²⁶ ako (si)²⁷ pogledamo²⁸ uspjehe Leroya Burrela i Edwina Mosesa. I oni su vrlo uspješni atletičari,²⁹

iako³⁰ su vegetarijanci.

Ali ima i športašic,³¹ ke nam kažu,³² da vegetarijanska prehrana ne škodi športskomu uspjehu. Tenisačice i vegetarijanke Billie Jean King i Martina Navratilova su već³³ dobile nekoliko velikih turnirov u različni disciplina. Moglo bi se nabrojiti još već vegetarijancev,³⁴ ki se bavu uspješno športom.

Ruth Heidrich, študirana znanstvenica, tvrdi,³⁵ da živi samo još zbog toga³⁶,³⁷ jer³⁸ se je počela hraniti³⁹ vegetarijanski. Obetežala je od zlobne bolesti i odustala⁴⁰ od mesa i ribe. Ona je preživila svoju⁴¹ bolest i u međuvrimevu već puti⁴² dobila na najnapornijem triatlonu svita,⁴³ naime Ironman-u.. Zato dandanas putuje po svitu i širi svoju⁴⁴ priču.

Ovi primjeri nam kažu,⁴⁵ da vegetarijanska prehrana i športski uspjeh nisu nespojivi.⁴⁶

Matthias Wagner

² U gh. se smi koristiti dubleta listopad/oktobar, iako mladjadi generacija preferira oktobar. U Kalendaru Gradišće imamo tradicionalno obadva nazine misec jur desetljeća dugo (tako se je pisalo jur med dvimi boji). Prvi listopada/Prvi listopad- u hrv. se koristi genitiv, u gh. nominativ

³ Prema Pravopisu gh. knjiž. Jezika valja nimški način interpunkcije.

⁴ Ne jidu ... ni ... - u gh imamo duplu negaciju, usporedi: Ja nište n znam (Ich weiß nichts). Ili nimški u dijalektu: I hob ka Göd net.)

⁵ Ne jidu (ni) mesa ni ribe - je partitivni genitiv. Isto tako se smi upotribiti i običan genitiv: Ne jidu (ni) meso ni ribu. Nikako ali se ne smi mišati jedno i drugo (ni mesa ni ribu), kako piše u izvornom tekstu.

⁶ Sve nij potrebno, jer relativna rečenica razlaže dodatno, o kakovi proizvodi je rič.

⁷ Iako imamo u gh. živina, pridjev glasi životinjski (prema životinja)

⁸ U gh. se tolerira i što kod piscev štokavcev. Ja kao čakavka bi pisala ča.

⁹ Ovde se misli sigurno na izraz rič. Ako pisac misli na pojам, onda se mora pisati: pojma za vegetarijanstvo.

¹⁰ se je osnovalo – aktivno vreme, moglo bi se i reći u pasivnom obliku: je osnovano – ja bi se odlučila za trpni/pasivni oblik, jer društvo se samo po sebi ne more osnovati

¹¹ Instrumental se koristi i za izražavanje vremena, npr.: Početkom jeseni je vreme jako lipo. U sredini bi ovde značilo točno na polovici – a to je krivo: U sredini ljeta > sredinom ljeta. Isto tako; početkom praznikov, koncem ljeta, ...

¹² kasnije/kašnje – dublete u gh.

¹³ je osnovano – Gramatika preporučuje, da se enklitike stavu na naglašeno mjesto, kot je to uobičajeno i u gh. govori.

¹⁴ Broj dva ima tri rode, ki u gh. glasu: dva (m.) dvi (f.) dvoja (n.)- prema tomu; dvoja, troja, ...društva. Zanimljivo je, da u narodnoj jački imamo Tri ljeta sam te ljubila moj klinčac, (a ne: troja ljeta) ča pokazuje na to, da se nij svagdir u Gradišću koristio oblik za sridnjji rod (i u hrv. standardu imamo dva za muški i sridnjii rod).

¹⁵ su došla – ov izraz ne odgovara u ovom kontekstu, bolje: potiču

¹⁶ gh. norma

¹⁷ prije/prlje – dubleta u gh.

¹⁸ zariz se mora dodati (v. 2)

¹⁹ Po mojem gluši bolje: Dokle se je prije reklo/govorilo, ... – ovo je stilistička varijanta.

²⁰ Ovdje odgovaraju i svršeni (postane) i nesvršeni (postaje) oblik, ovisno od toga, ča se kani naglasiti.

²¹ zariz

²² Nekoliki – bilo bi ispravno, kada bi neodredjena zamjenica glasila: nekolik, nekolika, nekoliko, kako to piše u većini gramatikov (usp.: „Neodredjene zamjenice se tvoru od upitnih, dodavanjem prefiska ne-, ni-, i-, sva: nečiji, ničiji, ičiji, svačiji) - ipak dandanas već ne postoji ova neodredjena zamjenica. Namjesto toga koristimo nekoliko kao prilog za količinu (Quantitätsadverb), ki potribuje uza se genitiv (nekoliko muži, nekoliko žen, nekoliko sel – a nikako: nekoliki muži, nekolike žene, nekolika sela). Uz prilog stoji glagol u jednini sridnjega roda: je došlo, je reklo, je vidilo: ne-

koliki muži su došli > nekoliko muži je došlo; nekolike žene su došle > nekoliko žen je došlo; vjerojatno je sintagma u tekstu nekoliki vrhunski športaši nastala pod uticajem nimškoga einige. U tom slučaju preporučujem zamjenicu neki, neka, neko: neki vrhunski športaši

²³ zariz

²⁴ zariz

²⁵ zariz

²⁶ Stilistički bolje: slična situacija se vidi/ slična je situacija; slična situacija se kaže je direktn prijevod iz nimškoga jezika.

²⁷ Ovde bi se mogla tolerirati i tipično čakavskva varijanta, npr.: gledam si film,

²⁸ na – germanizam, u gh. potribuje pogledati čist akuzativ

²⁹ zariz

³⁰ iako/prem da – gh. dubleta

³¹ zariz

³² zariz

³³ već/jur – gh. dubleta

³⁴ zariz

³⁵ zariz

³⁶ Glagol na zadnjem mjestu je germanizam; prema hrvatskoj sintaksi stoji glagol i u neovisni rečenica obično na drugom mjestu.

³⁷ zariz

³⁸ Ovde se potribuje uzročni/kauzalni veznik: jer/kad/zato kad/ zato ča; pokidob je tekst od štokavca, dozvoljeno bi bilo i: (zato) što.

³⁹ U gh. stoji glagol uz modalni glagol. Tako, kako piše u izvornom tekstu, se odnasa na nimšku sintaksu, kade valja sljedeće pravilo: glavni glagol ne stoji uz pomoći ili modalni glagol, nego na kraju rečenice.

⁴⁰ Ako jur iz stilističkih razlogov kanimo naglasiti početak radnje, onda pravamo nesvršeni aspekt: počela odustajati (Pravilo: po fazni glagoli (početi, nastaviti, prestati, ...) more u hrv. i gh. stati samo nesvršeni vid: krivo je: počela je spiti, a pravilno je: počela je piti; zato: počela odustajati

⁴¹ Refleksivna zamjenica se mora koristiti u 3. licu. Kod 1. i 2. lica se tolerira i jedno i drugo: vozim se s mojom/sa svojom sestrom sestrom, ti se voziš tvojim/svojim autom. U 3. licu imamo ali semantičku razliku: on je vidio svojega prijatelja (priatelj subjekta) – on je vidio njegovoga prijatelja (more biti prijatelj nekoga drugoga, a ne prijatelj subjekta)

⁴² se piše odvojeno, iako u gh. rječniku piše drugačije; ide i: večkrat

⁴³ dobiti – bekomen, dobiti na – siegen: dobila je zlatu medalju- bekomen; dobila je na triatlonu – siegen

⁴⁴ krivi aspektne par, ovde tribamo svršeni vid

⁴⁵ zariz

⁴⁶ Nespojiv još nije normirana gh. rič, ja bi ju ostavila, jer imamo izraz spojiti. Druga mogućnost bi bila: ... da se moru spojiti

**Stinatz
Stinjaki**

Präs. d. Kroat. SPÖ Mandatare

KLJUČNA IDEJA: VETSCHJEZITSCHNOST

Zwei Sprachen
zählen doppelt.

Gefördert aus den Mitteln
der Volksgruppenförderung

Duh u Schwindgasse na putu kroz vijeke I

Ja obožavam filme i knjige u ki se putuju kroz čas. Je li ov izraz isto postoji po hrvatsku ne znam. U rječniku ga nisam našao. Ufam se, da ne moram objasniti ov terminus točnije. Kako Gradišćanski Hrvati putuju kroz ljeta i dekade, si kanim predstaviti na primjeru moje bečanske domovine – Schwindgasse. Pelja me geslo: «Altern ist die Zeitreise des kleinen Mannes»

Satisfakcija

Šećem se po Argentinierstraße doli. Na cesti leži fusk (šaro) lišće. Ke farbe ima, ne vidim točno –jur je škuro vani. Mrzlina se polako širi prik Beča. Idem mimo slabo rasvitljenog ORF-Funkhausa. Ja sam si gvišan, da će Radio Wien danas još igrati novi hit Stones-ov, u kom Mick Jagger jači da ne more najti zadovoljstva.

Nijedan me ne more viditi – kako to? Ja sam trenutno gost i duh – ghost. Ali bolje da je vani škuro. Još se moram na to ubiknuti, biti duh – poći po cesta i gledati ljudi - bez toga da za nje postojim – to je na početku zaistinu smišno. Dvi mlade dolazu prema meni – i idu kroz mene. Ja sam zrak. Pišemo 1965. ljeto, četvrtak 28. oktobar je.

Naslonio sam se na kut zgrade Schwindgasse/ Argentinierstraße. Pol stoljeća kašnjeće na točno ovom kutu dušati po kineskom glutamat-jiju. Ali do onda je još dost časa. Čuda će se do onda preminjiti – ne samo u ovoj ulici.

Kad čujem, da dolazi jedna grupa mladih gradišćansko-hrvatski govorećih okolo kuta,

nastanem znatiželjan i je slijedim. Oni se pominju o izbori u HAK-u. Ne zna se, ki će biti novi predsjednik. Jedan veli: «Meni svejedno. Puno je kandidatov.» Jako zanimljivo. Dojdemo do Schwindgasse 14. Ovo mora biti. Da, ovo je centar. Društvo. Ali nasuprotnoj grupi ja ne idem kroz vrata u pivnicu, nego se okrenem. Ja sam video, ča sam kanio viditi i znam, da će neke od ovih hakovcev strefiti u budućnost. Iako Mick Jagger u ulici, ka graniči na Schwindgasse, nije jako zadovoljan, vidim to zadovoljstvo u toj grupi Gradišćancev – oni su u ovom ljetu u čem važnom uspili. Moram kratko ponajzad u vrime interneta, da vam pokažem ov citat od HAK-stranice:

„1965. su se HAK i HGKD – zahvaljujući Martinu Prikosoviću (predsjednik HGKD-a) i pomoću dr. Demetra Linzer-a i arhitekta Mate Szauer-a – uselili u vlačići skupni lokal nazvan Gradišćansko-hrvatski centar u Beču.“

Radio-budilica

Prošlu noć sam prebavio kod jedne prijateljice. Bolje rečeno kod te divojke, ka će me poroditi za nekoliko ljet. Zapravo ona ne zna, da sam ležao na nje sofi cijelu noć. Ali mr sam se ponašao pošteno – nisam bio spooky, ali prestrašiti buduću mamu...haha...ča bi to nek bilo! Putovati kroz ljeta mi se sve već vidi, opaziti promjenu, viditi kako se svit kreće, kako ljudi starnu, ali jedna stvar je svenek najgorja, svejedno kad... se moram probuditi jutro. I kad sam ležao na sofi moje mame in spe i glazba iz radio-budilice je počela polako ali konzistentno glasnija

nastajati, doživio sam jednu novost. Ne znam, je li mama još spi, na svaki način ne reagira na muziku iz budilice: Oj, Marijana, slatka mala Marijana, tebe čekat ja, dok svane dan.... jačka je mimo. Moderator povida: «Das war eine Premiere auf Radio Burgenland. Das erste Mal Marijana – ein kroatisches Lied von den Dubrovatzki Trubaduren; ich war am Wochenende auf so einem Krowodnfest, da hat so eine junge laute Musikgruppe das Lied gespielt.» Hmm...ki su to nek mogli biti? Divojka se još svenek nij zbudila. Gvišno za to, kad joj se cover-verzija od The Brew ionako bolje vidi nego original. Ili kad je ona jedina osoba, ka se jutro još teže staje nego ja? Neka dalje drimlje, ja idem van.

Pišemo utorak, 31. oktobar 1978. ljeta. Pogledat će si varoš. Ča su ljudi imali obličeno onda u Austriji! Hippie-movement još postoji, Glockenhose, barem šare košulje mi se vidu... svejedno nisam stručnjak ča se tiče mode. Vozim se tramvajem na Ringu – vani se ne kanim šetati, premrzao vjetar puše kroz ceste. Slušam diskusije - ali ne samo u tramvaju, idem na kavu k Hawelki – stare i mlade pači momentano pitanje: Zwentendorf - da ili ne? Ovu nedilju će se pitati narod! Prognoze velu, da će biti jako usko. Nijedan ne zna, kakav će biti rezultat...nijedan, nijedan zvana mene. Samo ja znam, da će se Austrija odlučiti protiv atomske-energije i da će nastati Zwentendorf nuklearna ruina. Nadalje diskutiraju na štamtišu:

Kreiskoga četvrtu legislatura - da ili ne? Na protuliču će se znati već. Ja bi sad jur znao odgo-

vor – ali vikati nima smisla. Ili imaš glas ili ga nimaš. Putnik kroz vijeke ga nima.

Vani se je zaškurilo i vjetar je prestao tako grozno puhati. Opet sam se naslonio na zgradu - na kutu Schwindgasse. Još svenek ovde ne duši po glumat-jilu, ali vis-a-vis se je uselio SPAR – danas već nije otvoren, ali stari logo zelene jelve sviti i pelja u noći aktivne. Čekam frtalj ure. Denas nij puno aktivnosti ovde. Aje. Konačno se ča gane. Škura osoba je došla okolo kuta – u ruki nosi sumljivu torbu. Utorak je – gvišno torba za kakovu tamburicu. Denas mora biti Kolo Slavuj u pivnici. Ki bi si mislio, da će se jedna tradicija, ka se je počela početkom sedamdesetih držati do danas? Tamburaš najednoč ide sve brže. Je znanda video, da mu slijedi duh? Je ov tip prva osoba, ka me vidi? To bi me veselilo. Ne, to me veseli! Sad i ja idem brže i kanim toga tamburaša upoznati. Je on isto putnik kroz vijeke? «Franjo, kade si bio tako dug?» viče jedan drugi muž iz pivnice van, «Kratko pred deveti je. Proba je počela u osmi! Mer znaš, ovo te stoji rundu!»

Sad sam razočaran, nijedan me neće pratiti na ovom putovanju. Nijedan me neće pozvati na rundu. Ako sam nadalje sam, će ovo polako nastati dosadno. Ubrnuo sam se i počeo brojiti

koliko korakov je od kuta Argentinierstraße do vrat Centra – dvakrat sam je još i pobrojio, kad me je tako čudilo: Točno sto. Sad opet stojim pred vrti. Ov put ču pojti nutar.

U medjuvrimenu je Franjo svakoga pozdravio. Onda počne glasno govoriti: «Ljudi, oprostite, da sam ovako kasno. Ali imao sam ideju. Na početku sam mislio da sanjam, ali danas jutro su na Radio Burgenland zapravljše po prvi put igrali jednu hrvatsku jačku – naime Marijanu. Da...znam, mislite o jački, ča kanite. Ali znamda je to bio prvi korak do hrvatskih emisijov na valu ORF-a! Zato danas uopće nisam prošao na predavanja, nego sam moljao jednu sliku za drugom. Ja kanim načinjiti kampanju za hrvatske emisije u radiju. Ki kani pomoći?» Jedna mlada divojka zdigne ruku: «Ja ču ti pomoći, ja znam dobro moljati. Ki još kani, neka se priključi. Idemo kašnje gori na 4. kat!»

Nastavak slijedi – putovanje kroz vijeke nije mimo.

Konstantin Vlašić

NOVI odbor

Generalna sjednica HAK-a se je održala četvrtak, 11.12.2014. Ijeta. Skoro cijeli odbor se je preminjio. To znači da nisu samo novi obrazi, nego i nove ideje i nova motivacija!

Novi predsjednik je Davor Frkat, 23-ljetni studenat elektrotehnike. On je prvi predsjednik, ki nije gradiščanski Hrvat, nego Hrvat u Gradišču. Potpredsjednici su Velikoborištofac Konstantin Vlasich, ki je i dosadašnji predsjednik bio i Anna Zirkovits iz Vulkaprodrštofa, ka se študira planiranje prostora. Funkciju blagajnika je preuzeo Nikola Znaor, ki je i dosad jur bio uključen u HAK kao grafičar za Novi glas i Dan mladine. Tajnica je nastala Katarina Kinda. Ona se študira nimški kot stranski jezik.

Novi odbor kani staviti težišće na gradiščanskohrvatske študentice i študente u Beču, zvana toga si želji i dalje tako dobru suradnju s koruškimi Slovenci i s drugimi gradiščanskohrvatskimi društvi. Jedan drugi cilj je i reaktivirati Dan sridnjoškolcev. Uzato kani poboljšati organizaciju Dana mladine i opet upeljati tečaje za hrvatski jezik u Ijetu.

Ime mi je **Anna Maria Zirkovich** i imam 20 godina. Rođena sam u Poznanu u Poljskoj, gdje sam i provela svoje djetinjstvo. Moja mama je Poljakinja a moj otac gradičanski Hrvat. S 11 godina vratila sam se sa svojim roditeljima u Austriju. U gimnaziji u Železnu sam prvo učila gradičansko-hrvatski a nakon toga književni hrvatski jezik. Kod kuće dalje pričam s mamom poljski a s ocem hrvatski i jasno, njemački. To je vrlo zabavno.

U drugoj etapi gimnazije sam se odlučila ići u umjetnični razred, zato što rado crtam i slikam. Već onda sam znala da je u Beču HAK i razmišljala sam, da bi bilo zanimljivo tamo pristupiti. Kad sam počela studirati u Beču, nisam zato dugo razmišljala, nego išla u Schwindgasse na jednu sjednicu. Od toga vremena prošla je već jedna godina, a ja sam sada u odboru HAK-a kao potpredsjednica. Osim toga studiram Planiranje prostora na Tehničkom sveučilištu. U HAK-u razgovaramo o različitim zanimljivim temama, organiziramo zabavne hakovske večere, gdje se ljudi mogu upoznati a osim toga ima i nekih karitativnih akcija. Sada je to za mene prvi put, da imam neku funkciju u odboru i zato si želim, da dobro ispunim ovu funkciju kao potpredsjednica.

Moje ime je **Katarina Kinda**, ja sam 21 ljeto starica i študiram se na sveučilištu u Beču masterski studij germanistike, smjer Nimski kao stranjski ili drugi jezik.

Moram iskreno reći, da sam se začela baviti HAK-om stoprva pred kratkim vremenom. Jur dugo poznam čuda članov i jednoga dana sam se odlučila poći na sjednicu. Onde sam vidila da za takovim društvo stoju angažirani ljudi s čuda idejov. A i ja sam kanaila jedna od njih nastati. Tako se je začeo moj put u HAK-u.

HAK je dobra institucija, ka se bavi politikom, hrvatskim jezikom, hrvatskom kulturom i ka organizira jako dobre priredbe. To je bio i uvjet, zač sam se počela baviti već HAKom. Moj osobni cilj u HAKu je pokazati ljudem, da HAK nudi priliku za diskusije, za šalu i zabav ali i za dobivanje novih informacija. Ufam se, da ćemo u dojdućem ljetu moći animirati već ljudi da dođu na naše priredbe!

Još ne morem točno reći, ča je moja zadaća u HAKu. Pravoda protokoliram sjednice kot tajnica i dodajem svoje ideje ili mišljenje – ali ča me još za zadaće čekaju, ne znam. A točno to je i zanimljivo na HAKu. Trudiš se, angažiraš se, usput upoznaš nove ljudi i moreš s tim čuda dostignuti za našu zajednicu, jer HAK je u moji očima jako važan za gradičanske Hrvatice i Hrvate u Beču. Ako si sada i ti misliš „no ovako ča bi se i meni vidilo“ ili „ja imam čuda idejov“ bi nas jako veselilo, ako i ti dojdeš jednom na našu sjednicu. Svenek pravamo angažirane i otprte ljudi!

Davor Frkat

Imam 23 godine i studiram Elektrotehniku s masterom telekomunikacije na Tehničkom sveučilištu (TU) u Beču. U Rasporku sam posjećivao vrtić i dio osnovne škole, a ostatak u Neudörflu (navodno Najderflj na hrvatskom) i gimnaziju u Matrštofu. Tamo sam imao više prilika upoznati se s gradičansko-hrvatskom scenom, kroz recitale i natjecanja govora i jezika. Profesor Ivan Rotter i Dan srđnjoškolcev su mi u ovih 8 godina pripremili put u gradičansko-hrvatsku scenu i HAK. Kao prvo sam samo sudjelivao na sjednicama, pa sve više i više našao svoje mjesto u HAK-u. Prošlu periodu sam bio blagajnik i upoznao sam se s radom HAK-a iz unutarnje perspektive. Sada sam prvi predsjednik u dugogodišnjoj povijesti HAK-a, koji nije Gradičanski Hrvat, nego hrvatski Gradičanac. Zapravo bi se moglo i reći da sam jesam Gradičanski Hrvat, samo je moja obitelj stigla par godina kasnije. Mislim da je velika prednost povezati hrvatsku stranu s gradičansko-hrvatskom. Povijest HAK-a je često profitirala od različitih utjecaja. To me vodi u jedan od mojih težišta. Meni je bitno povećati suradnju s drugim manjinama i gradičansko hrvatskim društvima. Iskustva, koja smo mogli skupljali u prošloj godini s Koruškim Slovincima, su bila jako pozitivna (HAK goes KSŠD), tako bi dalje išli u ovaj smjer. Jedna druga stvar, koja je meni osobno bitna je Dan srđnjoškolcev. Bitno je pokazati da kraj škole nije isto kraj gradičansko-hrvatskog života, nego da onda pravo počinje. Već se jako veselim na sljedeći Dan mладine, koji će u organizaciji imati promjena. Jedna želja, koju su članovi izrazili, je reaktiviranje hrvatskih ljetnih tečajeva. U prošlosti su bili organizirani od HAK-a i mislim da vrijedi istražiti, da li ima dosta interesenata i da li je moguće opet organizirati tečajeve. U prošloj godini je već počela diskusija o promjeni i online verziji Novog glasa. Jako sam znatiželjan u koji smjer i koncept će nas odvesti ova diskusija u ovoj godini. Iako su tradicije jako bitne, je isto bitno, da je HAK otvoren za nove puteve i ideje, kako je to u svojoj dugoj povijesti mogao već često dokazati.

Sretan sam što iza sebe imam motiviran odbor i tim, koji je spreman preuzeti svoj dio rada ili posebno područje i da se mogu osloniti na iskustvo „starih“ hakovaca.

Ja mislim, da ću jako profitirati od organizacijskog iskustva, koje sam skupljao na svojem fakultetu i motiviran sam voditi naše društvo kako spada. Otvoren i zahvalan sam za svaku primjedbu, savjete, kritiku i input preko moje e-mail adrese davor@hakovci.org

Zovem se **Nikola Znaor**, imam 23 godine i studiram Arhitekturu u Beču (zadnja godina Mastera). Za one koji me ne znaju, ja sam jedan od 4 člana legendarnog WG-a iznad Centra u Schwindgasse 14 na 4. katu, i čovjek koji stoji iza grafike Novoga glasa, i ponekad i Dana mладine.

Rođen sam u Zagrebu, ali sam svoje djetinjstvo proveo u Nizozemskoj, srednju školu sam završio u Zagrebu, a cijeli studij studiram u Beču na Akademiji umjetnosti. Kada sam tek došao u Beč, prije 4 i pol godine, sam sasvim slučajno našao oglas za sobu u WG - u u Schwindgasse. Tu počinje moja priča o vezi sa HAK - om. Na početku nisam

ni znao tko je ni što je HAK. No to se ubrzo promijenilo. Upoznao sam puno mlađih i angažiranih ljudi koji aktivno sudjeluju i rade zajedno na različitim aktivnostima. Takvo što se danas rijetko viđa, pogotovo kod mlađih. (a i nažalost kod Hrvata u Hrvatskoj!)

To je vrijednost i društveni kapital HAK - a, ali i Gradičića i gradičanskih Hrvata u Beču koji se mora održati. Tako i ja, sada kao dio ovoga kruga ljudi, iako nisam gradičanski Hrvat, kao blagajnik želim pridonijeti svojim radom, i većim angažmanom u HAK - u, onome što su drugi gradili godinama prije mene.

Tako ću, obećajem i dobro voditi blagajnu, i paziti da je svaki cent na mjestu!

A ČA SADA? NA POSAO!

Dan mladine 2014 je mimo. Reakcije isto tako. Neki su hvalili organizaciju i organizatore, drugi su natuknuli da je ov put bilo manje publike, treti si trapu glavu kamo uopće ide Dan mladine, ili bolje rečeno, da li uopće još kamo ide? I tako dalje i tako dalje. I ja sam jedan od tih, ki se je pitao u Koljnofu u prevelikom šatoru, ku smisao ima Dan mladine u 21. stoljeću.

Počelo se je u 70-ti ljeti prošloga stoljeća idejom, sastati se jednoč u ljetu i na oni mjesti i u oni seli, kade živi gradičansko-hrvatska mladina, a ne samo svenek u HAK-u u Beču, i vani s mladinom na selu diskutirati manjinska prava, problem identiteta etc. Drugi korak je pak bio pozvati si jednu ili drugu grupu iz Hrvatske ili onda još Jugoslavije u Gradiče i tim pružiti mladini mogućnost uz Bruje ili Paxe čuti i top-grupu iz inozemstva. Sve s dobrom nakanom ali i sumnjom, da li će to pridonести porastu identiteta mladine. I ugodalio se je! Starija generacija Hakovcev zna, da je uspjeh Dana mladine bio povezan ne samo s političkim potribovanji nego i činjenicom „komercijaliteta“ pomoću muzike. Sigurno je bilo u takovom okviru – znajući da će se najti već od 1500 do 2000 ljudi na hakovskoj fešti – i jako zanimljivo upozoravati na manjkanje prav iz člana 7 Državnoga ugovora i postavljati dvojezične seoske table, kad ih još nigdje nije bilo. Visti u gradičanskoj televiziji ili radju su nam bile gvišne, kad je policija došla i potribovala odstranjenje tablice.

Sada stoju tablice, još i skoro svi putokazi su postavni. Kazati prstom na tih pet ili šest kih još nij, nije jako uzbudljivo.

Sada su jur svi „velikani“ hrvatske rok- i pop-scene iz Hrvatske nastupali u poslidnjem kutu Gradiča, jedni na „pop-festivalu“ Djelatne zajednice, drugi u KUGI, treti na ovom ili onom

kiritofu. HAKovci se i nadalje trudu najti nove „zvijezde“, no moraju se potruditi gledati i prik ruba svojega hrvatskoga pladnja/tanjura. Dubioza kolektiv iz BiH-a je sigurno bila jedna nova iskra, ku su važgali, druge se moru sigurno najti još i u Srbiji, Makedoniji, Sloveniji... Cijenim ta trud i te nakane. Ali vidim pri tom i jedan problem. Neće biti zato već gradičanskih Hrvatov na priredba, kad ih jednostavno već nij!

Tim sam sada došao i do jezgre/srži mojega razmišljanja: čim i kako se more/mora agirati sada? Kako danas privući mladinu, kako ju zažariti za tematiku „Hrvat/Hrvatica/jezična manjina/manjinska prava?“

HAK je u svojoj poslidnjoj generalnoj sjednici dao jedan odgovor, ki se naliže ali samo organizacijske strukture Dana mladine. Predati organizaciju van iz odbora (out-source) u ruke bivših Hakovcev nije čemerno. Sadržajno pitanje – čim napuniti te tri dane mladih ili da li uopće ima još DM smisao – ostaje i nadalje zadaća Hakovcev, a tim više ili manje i zadaća nas svih, ki smo koč bili involvirani, bilo kada, bilo koliko. U sedamdeseti ljeti prošloga stoljeća je stao u centru pažnje aktivitetov HAK-a „ČLAN 7“ i sva moguća pravna pitanja okolo njega. Ja sam imao sam mogućnost s grupom The BREW a kasnije još intenzivnije s BRUJI vikend za vikendom nositi diskusiju med mladinu. Još se dobro spominjam kad smo dilili letke i kod nastupa BREW-ov protiv planirane brojide, tzv. „Volksgruppenfeststellung-e“ 1976.ljeta. Vlada pod tadašnjim kancelarom Kreiskijem je kanila znati, koliko nas uopće ima još, prije nego nam daju kakova prava. Bojkot te brojide je bio velik uspjeh. „Mi se ne damo brojiti“ – „Broji se samo blago“ itd. Ne znam već točno koliko ljudi je bilo uopće glasovati, ali jako, jako

malо. Slijedila je nato i vrijeda akcija za upeljane hrvatskih emisijov u ORF-u, za dvojezične tablice, za službeni jezik. To sve skupa ne bi bilo tako došlo, da se nije održao znanstveni skup „Simposion Croaticon“, pri kom smo skupa sa znanstveniki iz i izvan Austrije razmišljali o pravnoj situaciji i o mogućnosti realizacije tih prav iz člana 7 Državnoga ugovora.

Drugi korak je bio: nositi tu svist i znanje u javnost, u političke partije, u sela, u društva. Ja lično sam skupa s BRUJI integrirao potribovanja gradičanskih Hrvatov u tekste i mužiku i tako nosio tematiku iz Gradiča van, u nimškogovoreću većinu Austrije (isto mi je to poznato i od Kolo Slavuja). Ov korak informacije i konfrontacije austrijanske većine s potribovanji manjin je bio jako važan i je sigurno pridonesao k tomu, da moremo tu dob mirno zvati „manjinskim protulićem“ u Gradiču: koncem 80-tih ljet (1989) je početak hrvatske emisije „Dobar dan Hrvati“, Ustavni sud nam je dao pravo da je hrvatski jezi kot službeni jezik u Gradiču ravnopravan s nimškim, u prvoj polovici 90-ih slijedi konstituiranje Hrvatskoga savjeta, Zakon o manjinskom školstvu, osnovanje dvojezične gimnazije u Borti, gradnja interkulturnog centra KUGA u Velikom Borištofu, frekvencija za Manjinski otvoreni radio MORA itd.

Koliko je sada ko društvo ili pojedinac pridonesao ovom „protuliću“ nije tako bitno. Morebit je želja Austrije (pred svim i austrijanske vlade) pristupiti k Europskoj Uniji bila veći katalizator nego si mislim. Priznanje Romov i Sintijev kot narodna grupa je bio vrhunac ovo-ga „protulića“. Stoprv atentati 1995. ljeta su nas opet probudili iz „protulićne“ euforije. Slijedi od 2000. ljeta črno-plava perioda austrijanske vlade, postavljanje dvojezičnih seoskih tablic (pod „nadzorom – monitoringom“ Europske

Unije), lišanje subvencije za većjezični radio Antenne4, svitska ekonomska kriza i spoznaje: manjinska prava još i kucka ne čedu izvući ispod peći van. UNICEF javlja: gradiščansko-hrvatski jezik će izumriti – no pak? Kade je masterplan za potribna mjerila! Ča za masterplan? Hypo-Alpe-Adria, Telekom-Skandal, BUWOG, korupcija, nezaposlenost, strah pojedinca od gubitka životnog kvaliteta...manjinska pitanja ostaju zaista manjinska.

Pitanje: A ča sada? Kako se opet izvući iz ove agonije?¹ Nekoliko misli k tomu:

- Otvoriti prozore u naši društveni domi, prozračiti sobe i napustiti izolaciju ili getoizaciju, u ku su se mnogi od nas slobodnovoljno, hoteći ili nehoteći povukli. Integrirani smo jut davno, sada mora slijediti inkluzija, a ne opet korak nazad, Mi smo svi skupa – Nimci, Hrvati, Ugri, Romi – Gradiščanci! Mi znamo biti uzor/ prekip u EU-u. Premišljavati i agirati skupa za obdržanje i širenje većjezičnosti u Gradišču/odnosno Austriji. Ča je sve potrebno, da se more ova mala šarolika zajednica širiti (ništa drugo ne стоји u austrijskom a ni u gradiščanskem ustavu: „... § 8 Abs 2 B-VG: Die Republik (Bund, Länder und Gemeinden) bekennt sich zu ihrer gewachsenen sprachlichen und kulturellen Vielfalt, die in den autochthonen Volksgruppen zum Ausdruck kommt. Sprache und Kultur, Bestand und Erhaltung dieser Volksgruppen sind zu achten, zu sichern und zu fördern.“)

Ovoj nakani zakonodavatelja je potribna sada široka sadržajna diskusija – ali skupa sa svimi Gradiščanci - a po tom moraju slijediti koraci realizacije.

- Ča je potrebno za ostvarenje aktivne većjezičnosti? Ki zakoni čedu nam na tom putu dalje pomoći? Kakav instrumentarij nam je potreban za to?

- Pitanje većjezičnoga obrazovanja? Pogledajmo u Kanadu, u Wales! Kako to oni djelaju.

- Pitanje medijev: emisije za mlade na ORF-2, većjezične, zanimljivo sastavne;

- Pitanje novih medijev:
internet-nastup-App-HKD-a je dobar početak

- većjezičan cijelodnevni radioprogram (majlucak početak je Radio-OP)
- većjezični formulari u općina, kotarskom poglavarstvu i zemaljskoj vladiti.
- Pitanje financiranja: Gradišće je u periodi 2015-2020 poslidnji put privilegirana zemlja sa strani EU: sada bi bilo zaista potrebno sakupiti sve snage i se umišati u različne programe ovoga podupiranja. Do sada većjezičnost, interkulturnost ili multikulturalnost Gradišća nisu

igrali skoro nikakove uloge (iznimka su ovde neki projekti pojedinih društav s GH u Slovačkoj ili Madjarskoj).

Na ovom području vidim posla za sva naša društva – ali koordinirano i složno, uključujući inicijative svih gradiščanskih narodnih grup i većinskoga naroda. A sada na posao!

Joško Vlašić

¹Narodni savjeti – koliko ja čujem i vidim – zabetonirani su u svoju zadaču „savjetovanja vlade“ – u realnosti: „ u podilenje pinez iz kancelarskoga korita“. Svakomu svoje – do drugoga ljeta i onda opet... Borba za povišenje subvencije (20 ljet dugo se nije inflacija uračunala!) nije vidljiva. Člani partijov (SPVP) velu, da moremo biti srični, da se nije skratila subvencija(??!).

Manjine u urbanoj sredini & "Der Mensch ist kein Krawat"

"Der Mensch ist kein Krawat, er lebt net nur allnih vom Salat!" Ove riči su se mogli čuti pri večernjem programu 28. novembra o.lj. pri dvodnevnom simpoziju „Manjine u urbanoj sredini“, kime su se proslavili tri jubileji: 80 ljet HGKD, 50 ljet Schwindgasse i 20 ljet Hrvatski centar. Malo čudno? Zapravo ne.

Smisao ovoga vikenda je bio, malo gledati prik vlašćega pladnja - kako izgleda kod drugih manjin i malo pogledati, kako većina gleda na manjine, i to u znanstvenom i u zabavnom smislu.

Prvo k znanstvenom dijelu:

Činjenica je, da je Beč najveći gradičansko-hrvatski varoš - još veći od Chicaga, kako je to napomenuo Willi Resetarits pred nekolikimi ljeti pri otvaranju „Wiener Festwochen“. Uzrok za to je pred svim djelatna migracija u 20-i i 30-i ljeti 20. stoljeća. To je bila i tema jednoga referata pri simpoziju. Frakanavka Michaela Dittinger je dala u nje prinosu „Trbuhom za kruhom u velegrad Beč“ jako informativan pregled o tom, kako je Beč nastao najveći gradičansko-hrvatski grad, prem da je asimilacija bila dost dominantna.

Prvi blok referatov u subotu dopodne se je bavio pitanjem manjin na europskoj razini (prije svega u Njemačkoj, s posebnim pogledom na graničnu regiju Njemačke i Danske), iz gledišta prava - s obzirom na austrijski Zakon o narodni grupi, kao i s pogledom na pravne osnove manjin odnosno autohtonih narodnih grup u Beču. Uz „tipična“ područja kao povijest i manjinsko pravo, je tema simpozija bila obdjelana i iz gledišta prostornog planiranja (Raumplanung), lingvistike, sociologije, medijev i komunikacijskih znanosti, kao i narodne kulture u Beču (na primjeru „bečkih jačaka“ - Wienerlied). Med referati se je mogao čuti i izvještaj na primjeru Čehova, da i kako funkcioniše školska izobrazba (od čuvarnice do mature) jedne narodne grupe u velegradu Beču. To je u pogledu na hrvatsku zajednicu još dost utopičan projekt, ali upravo to je neophodno potrebno, kako bi manjinska zajednica bila pripravna za izazove modernoga sveta i današnjice i da bi mogla opisati u pogledu na jezik i kulturu.

Referat peljačice Bečkoga zavoda za narodne jačke (Wiener Volksliedwerk), Susanne Schedler, se je i nadovezao na literarno-muzički večer dan prije. Ona se je bavila klišeji o narodni gru-

pa i parodij u bečkoj jački/muziki.

Sve u svemu je ov dan posvećen manjinam u urbanoj sredini bio jako dužičak, ali u isto vreme još već informativan i edukativan. Nam svim, ki živimo u ovoj zajednici, u ovom mikrokozmosu je ponekad potrebna i pred svim zdravo, malo prestati kuhanjem vlašće supe, i si proširiti malo vlašći horizont.

Pred petimi ljeti sam imala čast se u toku jednoga drugoga simpozija (400 ljet Hrvati u Beču) baviti temom lika Hrvata u bečkoj jački. Polazna točka je bila onda jačka iz zbirke »Scherz und Ernst in Liedern« autora Philippa Hafnera o hrvatskom seljaku i bečkoj divojki s naslovom „Der kroatische Bauer und das Wiener Mädelgen“ (1763.). Iz komentiranoga izdanja (Emil Karl Blümml; Wien 1922) te zbirke su se pak otvorile nove mogućnosti i novi, dodatan materijal. A s pohodom u Wiener Volksliedwerk se je nabralo još već materijala.

Zanimljivo je, kako se prezentira lik Hrvata u ovi jački. Skupno imaju Hrvati u ovi jački na svaki način konotaciju s lukom i česnom, kako se to čuda puti vidi ili čuje i u vezi s „tudjinci“ ili „stranci“, pred svim iz jugo-istočnih zemalja. I jezično se izražuje razlika Hrvata prema drugim odnosno „domaćim“. Takozvani „Zwiebelkrowot“ je tipičan izraz za Beč 18. i 19. stoljeća, i broji među poznate „Wiener Typen“.

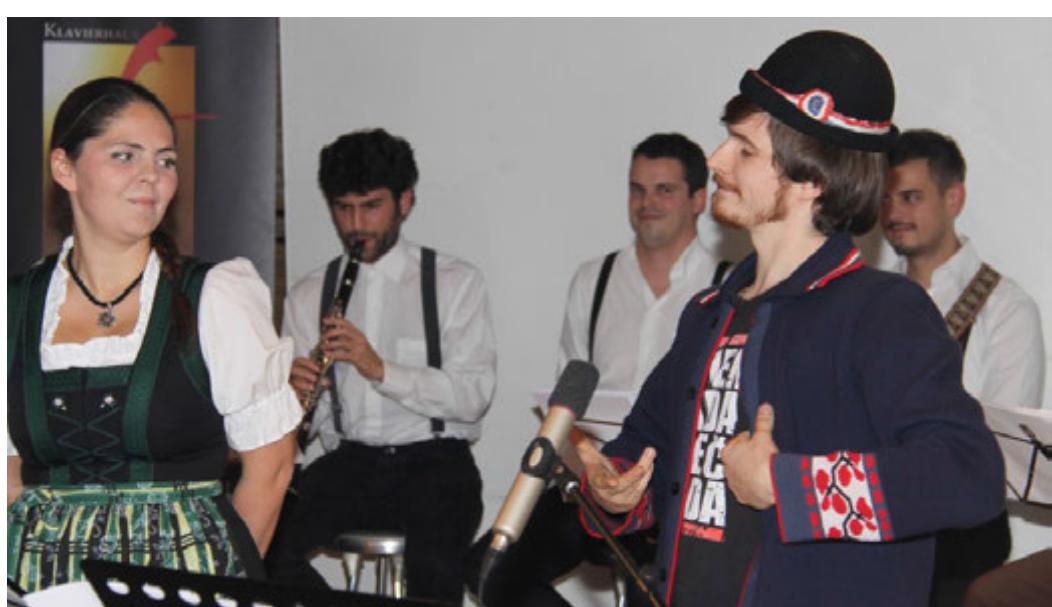
Zvana činjenice, da je čuda puti govora o kakavom jihu (luk, česan, salata, meso, kobasice), je još jedan faktor tako važan: ako bi dandanas

gdo pisao ovakove tekste, ljudi bi mislili da je pisac najveći rasist. Pred svim kod ovakovih temov je čim važnije pitati, kada se je to pisalo, gdo je pisao tekste, gdo je jačio te tekste. Te jačke su sve iz časa pred ovim agresivnim nacionalizmom, kako ga danas poznamo. Beč je oduvijek bio grad, u kom je živio velik broj različnih narodnosti. I naravno, kad je čuda dice u stanu, onda se medjusobno malo naganjaju. Poslovica „Was sich liebt, das neckt sich“ odgovara vrlo dobro ovom kontekstu. Skoro bi se moglo reći, da je to bilo priznajuće naganjanje, mišano s malo vlašće ironije - „Selbstironie“. Jer oni, ki su pisali i jačili te tekste, su u najveći slučaju bili sami Čehi, Židovi, itd. U jednom slučaju („Deutsche Worte hört ich wieder“) je i u literaturi naglašeno, da je to parodija na jačku s istim nazivom, ka je bila popularna u njemško-nacionalnoj družini 19. stoljeća.

Tim, da teorija po času nastaje dosadna, se je pri ovom simpoziju pružila mogućnost, nekoliko tih jačak i uživo - live pokazati. Zahvaljujući Blue Danube Orkestru (pod peljanjem Filipa Tyrana), Marcu Blascetti, Martini Hübner (zastupajući bolesnu Juttu Schoretits) i Gegiju Kuštrichu je pet ljet staro djelo konačno dostalo žitka i čeka nove izazove i novu publiku.

Sve u svemu je bio ta zadnji vikend u novembru vrlo informativan i inspirirajuć. I naravno je sve našlo završetak u simpoziju u izvornom smislu. Na zdravlje! ;-)

Lydia Nowak

Der Mensch ist kein Krawat (um 1875)

1. Ein Hungriger geht in die Volkskucheln h'nein,
doch that's in a jeder das Nämliche sein,
am Montag a Kraut und am Dienstag Salat,
am Mittwoch ein Kohl und am Freitag Spinat:
drum bleibt er jetzt ganz von der Volkskuchel weg
und kauft sich beim Greißler an Wurst oder an Speck.

Der Mensch, der Mensch, der Mensch ist kein Krawat,
er lebt nicht nur allani von Salat, Salat.

Er muß ein gutes Pipi Papi hab'n, ja hab'n,
sonst frißt er no' an jeden Schmarn zusamm, zusamm!
Der Mensch, der Mensch, der Mensch ist kein Krawat,
er lebt nicht nur allani von Salat, Salat.

Er muß ein gutes Pipi Papi hab'n, ja hab'n,
sonst haut er auf die Letzt no' alles z'samm, ja z'samm!

2. Ein Dandy, der hältet ein Madel sich aus,
bald will sie ein' Schmuck und bald möchte' sie a Haus.
und weil er gutwillig ihr Alles gibt her,
So wird er zuletzt gar Bankroteur.
Doch wie sie jetzt gar eine Villa begehrt,
Da singt er und fällt gleich vor Schreck auf die Erd'.
Der Mensch, der Mensch...

3. Ein Eh'mann, der kommt erst nach Mitternacht z'haus,
„Du Lump!“, schreit die Gattin, „wo bleibst so lang aus?“
Bei mir kannst nit bleiben, dich reißt's Zipperlein,
Doch bei der Frau Sali kannst stundenlang sein.“
Sie gibt ihm a Dern, dass er unter'n Tisch fällt,
Sich dort beide Wangen reibt und dabei lallt:
Der Mensch, der Mensch...

4. Marianko beim Abschied sagt zu ihr'm Korp'r'al:
„Ich bleib ich dir treu, sicher auf jeden Fall.“
Doch kaum ist er einige Tage erst aus,
so kommt ein Uhlanc' zu Marianko in's Haus.
Sie sagt: „Wenn ich öfter so geh' ganz allan,
So hab' ich doch Mann, was beschützen mich kann.“
Der Mensch, der Mensch...

5. In Bosnien, drunten, da gibt's a Gaudée,
Da fressen sie Zwiebel und Knofel, Kaffee,
Doch unsere Truppen, die sind nicht so dumm,
und schau'n sich sogleich nach was Fleischigem um.
Drum fangen s' zu speanzeln mit Türkinnen an
und zum Haremwächter, da sag'n s' sodann:
Der Mensch, der Mensch...

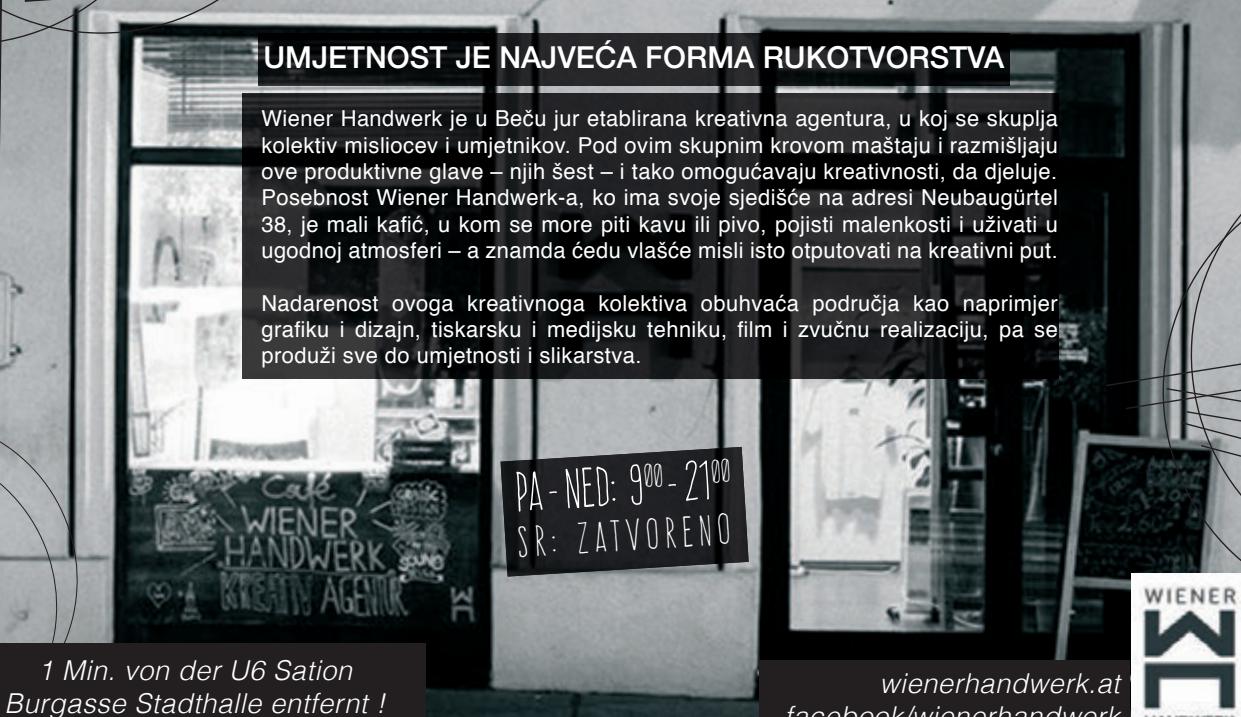

UŽIVAJTE U BEĆKOJ KREATIVNOJ AGENTURI WIENER HANDWERK

UMJETNOST JE NAJVEĆA FORMA RUKOTVORSTVA

Wiener Handwerk je u Beču jur etablirana kreativna agentura, u koj se skuplja kolektiv misliocv i umjetnikov. Pod ovim skupnim krovom maštaju i razmišljaju ove produktivne glave – njih šest – i tako omogućavaju kreativnosti, da djeluje. Posebnost Wiener Handwerk-a, ko ima svoje sjedišće na adresi Neubaugürtel 38, je mali kafić, u kom se more piti kavu ili pivo, pojisti malenkosti i uživati u ugodnoj atmosferi – a znamda ćedu vlašće misli isto otputovati na kreativni put.

Nadarenost ovoga kreativnoga kolektiva obuhvaća područja kao naprimjer grafiku i dizajn, tiskarsku i medijsku tehniku, film i zvučnu realizaciju, pa se produži sve do umjetnosti i slikarstva.

1 Min. von der U6 Sation
Burgasse Stadthalle entfernt !

wienerhandwerk.at
[facebook/wienerhandwerk](https://www.facebook.com/wienerhandwerk)

HAKovski večeri 2015.

15.01.
05.03.
16.04.
07.05.
11.06.

Hrvatski akademski klub želji srične Božićne praznike!
Vidimo se u Novom ljetu!

P.b.b.
Nr.: GZ02Z032501M

Erscheinungsort: Eisenstadt
Verlagspostamt: 7000 Željezno/Eisenstadt